

Mentor

dijaški list

publ. anno

Štev. 7 letn. xxii 1934-35

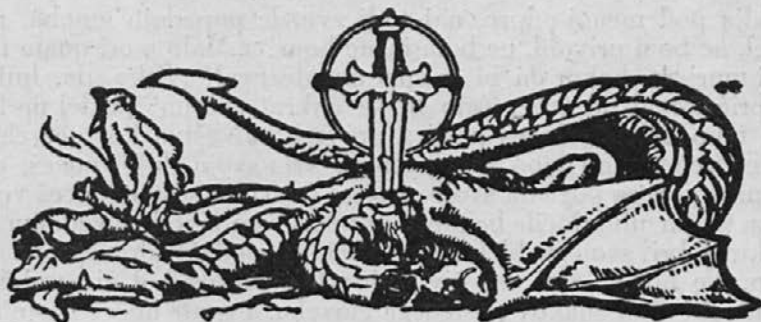
Vsebina 7. številke.

	Stran
Msgr. Dr. Tihomír Tóth (z avtorjevim dov. prevedel F. K.) / Čista mladost	145
Fred Bralle / Straža v burji	151
Cene Kranjc / Pismo	152
Francè Prešeren (prevedel A. S.) / Orglar — Organoedus	153
Vinko Kristan / Zgodba o nožiču	154
Ivan Podobnikar / Jutro	154
Mojmir Gorjanski — Jože Dular / Nočno mesto	155
Po Andersenu pripoveduje Ivan Podgornik / Pripovedka o hudobnem carju	156
Po P. Schottjeu V. Bohinec / Povest o morski kači	157
Emanuel Kolman / Triolet	162
Obzornik /	
Nove knjige	163
Naši zapiski	165
Pomenki	167
Zanke in uganke	168

Uredništvo lista: Prof. dr. Joža Lovrenčič, Ljubljana, Zrinjskega c. 7. - Na uredništvo se pošiljajo vsi rokopisi in dopisi, ki so namenjeni za objavo v listu. - Rokopisi se ne vračajo. - Uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. - Na upravo se naslavljajo vsa naročila in reklamacije.

Vsak naročnik, naj dobiva list naravnost na svoj naslov ali pa pri poverjeniku, mora poravnati naročnino v prvi polovici letnika, sicer ne bo dobil več šeste številke.

Mentor izhaja v Ljubljani med šolskim letom vsakega 1. v mesecu. - Izdaja ga konzorcij (odg. prof. Janko Mlakar, Ljubljana, Hirska ulica 25.) — Urednik prof. dr. Joža Lovrenčič. — Tiska tiskarna Veit in drug, družba z o. z., Vir, p. Domžale. (P. Veit, Vir.) - Celoletna naročnina za dijake Din 30.—, za druge in zavode Din 40.—. Posamezna številka Din 4.—. Plačuje se naprej. — Štev. ček. računa pri poštni hranilnici v Ljubljani 14.676. — Naročnina za Italijo: Lit. 10.— za dijake, Lit. 15.— za druge; za Avstrijo: S 4.— za dijake, S 6.— za druge. — Plačuje se po italijanskih, oziroma avstrijskih čekovnih položnicah „Katoliških misijonov“ v Grobljah pri Domžalah. — Naročnina za Ameriko 1 dolar, za vse druge kraje vrednost 4 švic. frankov. — Poverjeniki dobivajo za vsakih 10 plačanih izvodov enajstega zastonj. — Plačati pa morajo vso naročnino za vse naročene izvode pred izidom šeste številke vsakega letnika.

MSGR. DR. TIHAMÉR TOTH, UNIV. PROF. V BUDIMPEŠTI:

ČISTA MLADOST

Z avtorjevim dovoljenjem prevedel F. K.

IZ PETEGA POGLAVJA

BORBA S SEDMERO- GLAVIM ZMAJEM

Na noge! Mi gremo
na sveti boj,
na sveti boj, da sta-
remo sovraga,
Zdrav mora biti rod
naš, zdrav naš
dom!
Pomagaj Bog! Le Ti
si naša zmaga!

Ljubi moj, poglej me,
dobro me poglej! Tako, vi-
diš. Na ta tvoj pogled sem
že dolgo čakal.

V tvojih očeh vidim
plamen svete kljubovalno-
sti. Tvoje srce je polno od-
ločnih moških obljub; ust-
nice ti trepečejo pod težo
dobrih sklepov. Tvoje sve-
tle oči in goreče srce, oboje
mi dovolj govori namesto
tvojih nemih ustnic, da si
napravil svete, neomahljive
sklepe, in da jih hraniš v
globini svoje mlade duše:
Nikoli več, z božjo po-
močjo nikoli več ne bo
prišlo tako daleč! Naj se
tudi ves svet sesede, če se

tudi zemlja pod menoj odpre, naj tudi zvezde popadajo z neba, ne bom več padel, ne bom privolil, ne bom in ne bom!“ „Malo mori quam foedari“ — „rajši umrjem, kakor da bi se spet omadeževal!“ Tako, dá, ljubi moj; to sem pričakoval od tebe. Zato te še enkrat prosim: poglej me! Nočes priti več tako daleč? Nočes pasti z drevesa človeštva kot nezrel, nagnit sad, nočes več teptati lepo razcvetenega vrta svoje duše, nočes, da bi se ogibal vprašujočega pogleda svoje matere in svojih sester, nočes več rediti v svojem telesu ubijajočih bacilov, in nočes več živeti v vednem strahu, da bi okužil kri svojega bližnjega; rajši ga gledaš zdravega na duši in na telesu. Ne boš se več vse življenje vlačil okrog kot živ mrlič, nočes na sebi uničiti vseh znakov poštenega človeka, čuvati hočes svoje zdravje in svoj značaj. Vse to vidim v tvojih jasnih očeh.

Ljubi moj, le nikar se nič ne boj! Če imaš močno in odločno voljo, da hočes biti čist, res ne boš nikoli več tako globoko padel.

KAKO BI SE VRNILI?

Toda, ali ne vidim še nekaj drugega v tvojih očeh? Kakor da te je sram, kakor da vidim neko bolestno resnobo v tvojem obrazu, kakor plašljiv, žalosten spomin na nekaj strašnega. Ah, povsod te spremlja prekleto spomin na grehe, ki si jih mogoče nevedé naredil. Tisočero rok te vleče spet na pravo pot, a zadržuje te strašna moč grešne navade. Neutolažljiva je žalost, ki vzdihuje v tvoji notranjosti: „Moj Bog, zakaj nisem te knjige čital prej, o pravem času?“ — Vse to opazujem na tebi, dragi moj, vidim tvoj dvom in tvoje boje, vidim tvoje neodločno omahovanje, tvojo veliko žalost, ker se ti je ob dosedanjih mojih izvajanjih odprlo popolnoma novo obzorje. Treseš se, ko si se komaj zavedel, da si mogoče še čisto mlad in pod pritiskom svojih pokvarjenih šolskih tovarišev spoznal in videl in napravil take stvari, o katerih nisi niti slutil, da so tako pogubne, danes jih pa obsojaš radi njihove ostudnosti in pogubnosti.

Mogoče te pa muči grozna misel: Saj sem po vsem tem že popolnoma izgubljen! Moja duša je že zdavnaj propadla, je že popolnoma oskrunjena! — Ne, fant moj dragi, nikar ne obupaj! Vsak je odgovoren samo toliko za svoja dejanja, kolikor se je zavedel njih grešnosti takrat, ko jih je storil. Bog sam pa ve, če so bili tvoji padci v tistih najnežnejših letih res pravi grehi, in koliko jih je Bog štel za grehe. Zato zdaj nikar prav nič ne misli na prejšnje grehe, katerih se mogoče sploh zavedel nisi, temveč glej, da se resno pripraviš na lepo in vzorno novo življenje. Ne preiskuj, kaj je bilo s teboj doslej, rajši se veseli lepega in čistega novega življenja, katero boš odslej živel. Nisi še popolnoma propadel, tempelj tvoje duše ni še popolnoma razdrt. Samo glej, da ne izgovoriš tiste besede, ki jo imaš ravno na jeziku; tega ti ne pustim, ker taka beseda ni za fanta, kot si ti . . . Nikdar ne smeš izgovoriti: „Prepozno! Zame je prepozno!“ Razumem tvoje vznemirjenje, toda motiš se: ni še prepozno. Čim kesneje si začel plavati proti struji svoje navade, tem hitreje moraš zdaj delati!

Saj poznaš Jezusovo priliko o izgubljenem sinu. Najmlajši sin, tako beremo v evangeliju, je prosil svojega očeta, naj mu da njegov delež dediščine. Potem pa je zapustil očetovo hišo, in ko je zapravil vse v brezkončnem razveseljevanju in uživanju, je začel trpeti glad. Šel je za

svinjskega pastirja. Jesti je želel vsaj odpadke, ki so jih dajali svinjam, pa mu jih nihče ni privoščil. V tej strašni bedi globokega ponižanja mu je pa šnila v glavo rešilna misel, zadnje upanje: „Vstal bom in se povrnil k očetu, mogoče se me pa le usmili.“ In ko je oče videl, da se mu vrača izgubljeni sin, ga je z največjim veseljem zopet sprejel za sina in ga pritisnil na svoje ljubeče očetovsko srce...

Za ta korak: „Vrniti se hočem k očetu“ je moral imeti izgubljeni sin res na vso moč odločno voljo; kajti tudi njega so držale v kremp-ljih strasti in moč grešne navade ga je z vso silo zadrževala in naspro-tovala njegovemu prizadevanju, a raztrgal je verige greha in strasti in vstal iz blata (sam Bog ve, kako dolgo je tudi on omahoval!) in z odločno vztrajnostjo se je vrnil, poln upanja v boljšo bodočnost, domov v očetovo hišo. Vsak človek, tudi tisti, ki je pal najgloblje, ima še v sebi plamen nečesa dobrega, kar pa opazi samo tisti, ki takega človeka v resnici ljubi in upa v njegovo vstajenje. Dragi moj, najsi kolikorkratkoli pal, globoko pal, čeprav si svojo lepo dušo že ne vem kako umazal in četudi so samo še razvaline ostale od tvojega prvotnega lepega templja, prosim te: za-upaj! Zaupaj neomahljivo in nikdar naj se ti ne zdi, da že dovolj za-upaš. V tvojem zaupanju naj te le še potrdi izrek modrega Seneke: „Pars sanitatis velle sanari fuit.“ — Hoteti ozdravěti je že pol zdravja.

Poznam mnogo višješolcev in vseučilišnikov, ki jih je bil v mlaj-sih letih pokvaril in zapeljal ta ali oni pokvarjeni tovariš. Revčki so iz-prva mislili, da je to samo zanimiva, vesela igra s telesom. Ko so pa vendar spoznali sramoto svojih nečistih 'dejanj, so bili že zelo, zelo v kremp-ljih slabe navade. Kljub vsem težavam so pa samim sebi napove-dali odločen boj. In dolgo so se bojevali. In so tudi padali. Zdaj pa, ko so že v sedemnajstem do dvajsetem letu, so po dolgem, junaškem, vztraj-nem boju tudi slavno zmagali, zdaj žive popolnoma čisto in poprav-ljajo pregrehe mladih let. Kdo naj popiše veselje nad tako dušo, ki se na ta način zopet vrne k sveti čistosti? Niti enega dne sedanjega svojega čistega življenja ne bi hotel dati za vso svojo preteklost! — tako mi je pisal eden takih po svojem spreobrnjenju.

Kdor se o pravem času vrne k beli liliji, k čistemu življenju, temu se ni treba bati težkih fizičnih posledic nečistega greha. Kolikor hitreje se vrneš, toliko hitreje lahko zopet urediš nered svojega organizma. V svojih „spominih“ piše grof Štefan Széchenyi: „Samo eno nepremišljeno dejanje zadostuje, da popolnoma uniči našo srečo,“ — toda takoj pri-stavlja: „Tako globoko še noben človek ni pal, da ne bi zopet postal dober. Vsak grešnik lahko zopet vstane.“

BESEDA O ORLU

Ni še dolgo, kar sem čital naslednjo pripovedko: Mlad in pokvar-jen fant je ujel orla mladiča in ga s tenko verigo okrog nog privezal k skali. Kralj ptic je večkrat poskusil zleteti, pa kakor se je trudil, da bi se rešil, ni mu bilo mogoče. Počasi se je pa privadil svoji suženjski usodi. In glej! Ko se je nekoč, že po več letih, verižica pretrgala, ubogi orel tedaj tega niti opazil ni. Več tednov je tako buljil s svojimi očmi v nebesni obok, sicer poln koprnenja po svobodi, a je samo povešal pe-ruti, v katerih je imel vso moč. Ubožec ni vedel, da bi bil lahko svo-

boden. Dovolj bi mu bilo, da bi samo enkrat poskusil zleteti, pa bi bil spoznal, kaj lahko stori.

Poslušaj me, fant moj! Trdno sem prepričan: če si bil doslej pri vezan na greh, tvoja sužnja veriga se bo pretrgala, ko boš prebral to knjigo.

Mar se morem tudi jaz še poboljšati? Lahko.

Torej začnem! Kdaj? Pozneje? Ne, ne pozneje, še danes, takoj začnem!

Si že slišal, kako je bila Tetida, mati grškega junaka Ahila, oblekla svojega sina v žensko obleko in ga dala vzgojiti med deklicami na otoku Skiru samo iz strahu, da ga ne bi zvabili v vojsko. Ko pa je Odisej ukazal zatrobiti in klicati na vojsko, tedaj so se dekleta preplašeno razpršila na vse strani, v Ahilu pa se je naenkrat vzbudila ponosna moška narava in je hlastno prijel za orožje.

Poslušaj! Kadar te tvoji sladostrastni nagoni zopet prav divje napadejo, ne beži pred njimi kakor plašlivec, pa tudi ne vdajaj se jim, temveč z moškim ponosom jim kljubujoče poglej v oči in napovej jim neizprošen boj! Četudi si bil dlje časa uklenjen v težke verige nečiste sle, raztrgaj jih z odločno voljo, ker še ni prepozno. „Vstati hočem, pojdem k svojem Očetu.“ v lepo, čisto življenje, polno mladeniškega zanosa, polno nad na lepšo bodočnost!

Prav dobro vem in te že naprej na to opozarjam: če si mogoče že dolgo suženj greha, boš vstal težko, morda zelo, zelo težko. Kolikokrat bo tvojo dušo objela malodušnost, ko boš videl, da je zopet in zopet v vodo pal tvoj trdni sklep. Zares obupno se boriš med svojim prepričanjem in med pregrešno navado, ki te pritiska s takšno orjaško silo na tla: „Zopet sem pal in vendar sem tako trdno sklenil, da ne bom nikoli, nikoli več ...“

Vsako leto pozna več junaških raziskovalcev severnega ali južnega tečaja, ki prenašajo res nadčloveške napore po velikanskih sneženih planjavah in po gorah, ki so pokrite z večnim ledom. Več ali manj so dosegli svoj cilj. Toda kakšno korist pa ima od tega človeštvo? Ničesar drugega kakor to, da se tisti, ki odkrije nekaj novega sveta, lahko ponaša, da je prišel do kraja, kamor še ni stopila človeška noga. Za tako malenkosten uspeh pa morajo vedno gledati smrti v obraz. In ti bi odnehal v svojem boju, če morebiti nekajkrat padeš ali samo omahuješ? Ali ne veš, da je tvoj boj pomembnejši kakor je raziskovanje severnega ali južnega tečaja. Saj se bojuješ za svoje lastno življenje in zdravje, za svoj duševni mir, za kraljestvo bele lilije v svoji lepi neumrljivi duši!

Da, fant moj, težak boj te še čaka, toda ponavljam: Ne obupuj, ne izgublaj poguma! Če hočeš, boš zopet čist. Nobena peklenska sila te ne more več spraviti v greh, če sam nočeš. In zmagal boš, če se ne boš obotavljal, če bo v tebi tista odločna, nepremagljiva sila, ki z vso odločnostjo stremi po zmagi. Če uspeš vsaj toliko, da ostaneš čist nekaj tednov, morda mesec, dva, tedaj si že velik zmagovalec. To te bo namreč prepričalo, da imaš še voljo, in to ti bo ponovno dalo poguma, da boš mogel vztrajati.

Ljubi moj, če je tvoja duša še lepa, nedotaknjena, poklekni in zahvali se svojemju Styarniku za to neprecenljivo milost; odločno varuj ta dragoceni zaklad! Če si pa že pal, te prosim, z dvignjenima rokama te prosim, napovej najstrožji boj sedmeroglavemu zmaju nečistosti! Gre za tvojo srečo, časno in večno.

Človeštvo bo pač moralo po žalostnih skušnjah priznati, da so Stvarnikovi načrti še vedno najboljši. Sv. pismo nam pravi: Kaj daš Bogu, če si pravičen, ali kaj mu dodaš, če je tvoje življenje neomadeževano? (Job. 22,3) Prav res, ničesar mu ne daš.

Ljubi moj, če šesto božjo zapoved spolnjuješ ali ne, večni božji načrti se bodo le izpolnili na vsak način. Tudi brez tebe ali pa zoper tvojo voljo! Zate pa je neobhodno potrebno, da živiš v skladu z božjo postavo. Od tega je namreč odvisna bodočnost tvojega življenja na zemlji, obenem pa tudi usoda tvoje srečne ali nesrečne večnosti. Usoda tvoje duše, ureditev tvojega bodočega življenja je zavisna od tega, kako se boš vrغل v boj zoper nečistega zmaja. Kdo naj pričakuje resnega dela od onega, ki je svoja mlada leta preživel v nečistih grehih? Kdor se ne utrdi v čednosti, dokler je mlad, tudi v starosti ne bo opustil svojih napak!

Ljubi moj, poznam te. Tvoj ideal — postati pravi vitez, moški značaj, neustrašen, ne da bi ti mogel kdo kaj očitati, popoln človek hočeš postati. Ravno zaradi tega je pa treba, da si predvsem človek močne volje v najširšem pomenu te besede.

Če hočeš postati res značaj, kar je pač že zdaj tvoj visoki cilj, boš to dosegel šele s trdim delom. In tole si dobro zapomni: Značaj ni nikakšno vezilo za god, ki ti ga lepo polože na mizo; ne, značaj je dragocenost, ki jo dosežeš samo z zavestnim delom in s trdno voljo.

Na strmo, visoko goro ne prideš brez težav; vselej se prej pošteno potiš. Čim višji je cilj, ki ga hočeš doseči, tem težje ti bo delo, da ga dosežeš. In kaj naj bi bil za vsakega mladeniča višji cilj in prvi namen, ki ga mora doseči, če ne popolna čistost, močen, neomajen značaj?

Da pa to dosežeš, v boj!

V BOJ ZA ŽIVE IN MRTVE!

Ta boj je nekaj resnega. Boš li dopustil, da bo tvoje telo gospodarilo nad tvojo dušo? Boš li dopustil svojemu slepemu nagonu, da bo vodil tvoje življenje v neizogiben prepad? Mar ne boš rajši z odločno roko in z modrim premagovanjem samega sebe zgrabil za krmilo in ohranil svojo dušo neomadeževano? Mar hočeš, da se na vihnem morju mladosti razbije ladja tvojega življenja in da te spremlja strašno prekletstvo uničene mladosti skozi celo življenje?

Če pogledam v tvoje oči, vidim v njih plamen, ki mi jasno govori: Pripravljen sem na boj; samo to povej, katerega orožja naj se poprimem, da bom zmagal in za vedno odločil usodo svojih mladih let?

Takoj ti odgovorim. Prej pa ti še enkrat povem, da ne smeš zgubiti poguma, tudi takrat ne, ako bi vkljub mnogim naporom boj ne prenehal. Tudi po mnogih že priborjenih zmagah moraš biti še vedno pripravljen na nove boje.

Zapomni si torej: Bitka je huda, sedmeroglavi zmaj napada čistost tvoje duše, dokler ti mladeniška kri vre po žilah; ti pa ga moraš premagati in uničiti. Če mu odsekaš eno glavo, mu takoj zraste druga; če danes zmagaš, ne veš, kje in kdaj te spet jutri napade. V tvojih letih je bitka pač zelo pogostna, pozneje bodo skušnjave precej ponehale, nikdar pa ne popolnoma. In tudi takrat, ko trezna resnoba moške dobe že ne

koliko ohladi tvojo vročo kri, tudi tedaj boš moral biti še vedno pozoren, da ohraniš varno dragocenost svoje stanovske čistosti. Vedno imej pred očmi zavest, da je pač tisočkrat več vredno, če si ohraniš svojo vest čisto, kakor pa da se daš zavesti trenutni nasladi, ki ti jo ponuja greh grde, nesrečne nečistosti.

Spomni se na tiste tri mladeniče v ognjeni peči, Ananija, Azarija in Mihaela, o katerih piše prerok Daniel. Ogenj je švigal okrog njihovih teles, pa se jim ni nič hudega zgodilo. Zato so zapeli mogočno pesem zahvale. Tudi ti zapoj himno hvale in zahvale, ko plamen nečistega ognja šviga okrog tvojega telesa, ti pa z božjo močjo in pomočjo zmagaš, da, zmagaš.

Pritožuješ se, da se moraš tolikokrat bojevati za čistost svoje duše.

Povej mi, ali ni vse življenje večni boj? Kjer ni boja, kjer je mir, kjer ni gibanja, tam se začenja nesnaga, plesnoba, uničevanje. Če se torej za vse na svetu borimo, ali naj bo res ravno boj za čistost najtežji?! Premisli tudi to: skušnjave boš imel vse življenje. In če so te skušnjave včasih še prav posebno hude, kdo te more prisiliti, da odložiš orožje, če ga ti sam nočeš?

Zavedaj se, da je zmaga vedno mogoča. Če je tvoja duša še nedolžna in čista, lahko čistost še ohraniš in vzdržiš do konca, četudi ne brez bojev; če bi pa slučajno že moral objokovati, ker si že večkrat pal in omagal, tedaj pa zopet vstani in začni živeti novo, čisto življenje ponižane, toda očiščene duše.

Bojevati se zoper samega sebe je najtežji vseh bojev; toda če zmagaš, je to najslavnejša zmaga.

UPIRAJ SE!

Tvoji „prijatelji“ bodo gotovo kmalu opazili, kako spolnjuješ svoj trdni sklep. Videli bodo, da nameravaš spremeniti način svojega življenja; zapazili bodo, da ti ni več po godu njihovo satansko, spačeno počenjanje, da nočeš več z njimi bloditi po blatni kaluži. Ko opazijo tvoje prizadevanje, ti bodo napovedali vojsko. Vsa drhal se bo vrgla nate; norčevali se bodo iz tebe, zmerjali te bodo in na vse načine te bodo poskušali zopet potegniti v blato. Korak za korakom ti bodo sledili, da bi te pregovorili.

To ti predvsem zaradi tega bolj obširno omenjam, ker je že nekateri trdni sklep splaval po vodi ravno tedaj, ko je mladenič prišel do ograje, do norčevanja. — Tako dolgo so reveža od vseh strani napadali, dokler ni klonil ponos, dokler ni podlegel satanskemu zasmevanju izgubljenih propalic.

„Še sanjalo se mi ni, da si takšen svetnik!“ „Ti si strahopetec!“ tako bodo začeli s svojim norčevanjem. „Je še otročiček! Kdaj bo še mož!“ „Če je taka bojazljiva šleva, naj kar ostane doma na peči! Mami naj sede na kolena!“ Po tebi kar vre. „Fantje, grem pa še jaz z vami.“

Koliko mladeničev je ob takem besedičenju in zabavljanju odstopilo od svojega trdnega sklepa. Sam Bog ve, koliko fantov je palo tako prvič v past greha, in to samo zato, ker so hoteli napraviti konec zabavljanju svojih prijateljev. Drugič ali tretjič jih že ni bilo treba več dolgo vabiti...

Nevarnost je pa tem večja tedaj, če okoliščine zahtevajo, da morda skupno z drugimi fanti stanuješ, recimo v zavodu, konviktu, v vojašnici ali če prideš skupaj s takšnimi, katerih pojmovanje svete čistosti je že globoko palo pod nivô tvojih plemenitih idealov. Ostati in ohraniti se čistega in dobrega med čistimi in dobrimi to je igrača; toda v gnoju in smradu se ohraniti čistega, v blatu ostati lep kot lilija, to pa zahteva že odločno voljo in možat značaj. Bili so mladeniči, ki so znali v svojih dijaških letih ohraniti z občudovanja vredno odločnostjo popolno čistost duše in telesa; ko so pa, recimo, po maturi, pri vojaki ali pa že na vseučilišču prišli med druge tovariše, so se pokvarili ravno radi norčevanja umazanih značajev; od lepega, čistega, značajnega življenja so prešli na opolzko pot greha. Pred drugimi je hotel pač fant pokazati, da ni „strahopetec“!

Toda premisli samo trenotek: kje se skriva prava bojazljivost in podlost in kje je prava hrabrost? (Dalje.)

FRED BRALLE:

STRAŽA V BURJI

Ko da prosilo bi utehe
nešteto duš, trpečih v vicalh
za svojega življenja grehe,
vzdihuje v telefonskih žicah.

V kožuh zavit strmi stražar
na ribiča, ki z váli se bori:
krmila več ni gospodar
in vesla strta že morjé podi.

Zaman v nebo ozira se proseče.
Strt jambor je in jadro razcefrano,
nebo hrumi, buči preteče,
že tone up v valovje razdivjano.

S čolničem se morje igra
in ga v neznane dalje nosi,
usoda ga na dno pehá. —
Pa smeji mornar se ali prosi!

PISMO

Ljubi oče,

v tehle dneih, ko jug z vsiljivo gorkoto tali sneg, mi je tako težko med temile kamnitimi stenami in na tehle zazidanih cestah, da ves nemiren hodim po sobi sem in tja, da ves trepetam ob oknu in se skoraj ne morem več ustavljati klicu nove zemlje, ki se je zasvetila izpod sivga snega na Tvojih njivah. Kaj ne, oče, da so kraji na tisti strani proti Rašici že kopni, in da jerebice tekajo ob tistih kopninah in so vse pijane sonca in novega diha nove zemlje?

Pel bi, samo pel. V tehle stenah moraš vsaj kako minuto zapeti, sicer ne moreš več živeti. Ti na Tvojih njivah seveda lahko molčiš. Neskončno imam rad že tisto nerodno roko, ki se ji je prvič posrečilo, da je poklicala iz klavirja v sosednji sobi našo staro šolarsko Na planincih sončece sije.

Samo vrabci vpijejo po strehi, navadno pa še ti molče, nobenega takega drevesa ni nikjer, kamor bi lahko priletel pošten ptič in zapel.

Ali še veš, oče, kako sva šla skozi vrt? Mrzlo dopoldne je bilo in zeblo naju je. Nič nisva govorila. Na cesti pred hišo pa sva obstala. V ivje, ki ga je bilo natresenega vse polno v gabrih za hišo, da so bili kot staro že malo osivelo srebro, je posijalo sonce, in rahel veter je stresel drevje, da je vse tisto srebro padlo z gabrov. Mrzlo dopoldne je bilo in zeblo naju je. Nič nisva govorila.

Zdi se mi, da je že silno dolgo, odkar sva hodila po najinih gozdovih. Zelo mi je že dolgčas po molčecih borovcih in mehkih stezah. Poglej, oče, kako je z njimi, če so že kopne, saj veš, da vsaka stopinja tako hitro skopni, in če že kažejo pot skozi sneg. Hrib je z naše strani že gotovo čisto suh, pri Svetem Tilnu gotovo že poganjajo trobentice. Ali se še tiste tri srne drže nad Pipanovim grabnom, ali se ni kaj naredilo tistima dvema v borovcih nad Gradiščem; ali sta že zelo zrasli? Pa vrane, ali jih je še vedno toliko? Kaj se še vedno prav nič ne boje? Ali še vedno čepe v Kramarjevi lipi kot ogromni črni listi, ki padajo na njive, kot da jih je odnesel neslišni veter, da se tam prilepijo na mokra tla in strohne? Kaj se še vedno kot črni strahovi vzdigujejo z njiv in gmajen okrog polja in s krikom navale na skobca, ki se je pripeljal izza hriba? In race, kolikokrat še lete v tisti krasni višini čez polje, tiste molčeče race, svojo tako točno načrtano pot, na kateri se jim vedno tako mudi, da se niti malo ne zmotijo v svojem skrivnostnem letu?

Ali še tista poznojesenska gluha tihota, ki vsak večer skoraj zakriči v brezupni osamelosti, leži nad poljem? Tisti skoraj smrtni mir do zadnje skrajnosti utrujenega telesa? Tolikokrat sem se to zimo zavil vanj in se v njem tako dobro počutil. V vsako življenje mi je kazal pot.

Zagledal sem fanta sredi polja. Na njivah pod Skaruško cesto je stal. V suknjo se je tesno zavil, ovratnik si je zavihal, bilo je mraz. V perišču je držal drobno ptičko. Vsa je trepetala in fant jo je stisnil k ustnicam in jo grel s svojo sapo. Mirno polje je ležalo okrog fanta, tihi gozdovi so ga oklenili. V polju in v gozdovih je ležala neznana skrivnost. Silno življenje je spalo v njih. „Vse tole je tvoje, moja drobna ptička, kako si bogata,“ je rekel fant. Bil sem jaz in tudi ptička sem bil jaz.

Ali ste ubiti zvon pri Svetem Tilnu že dali preliti? Z ubitim zvonom v tale spomladanski čas res ne smete zvoniti.

Včeraj opoldne sem sedel pred prijateljevim čebelnjakom. Prvič po zimi so oživele čebele. Mrtvice so nosile iz svojih domov in po vodo so šle in bile so zelo vesele. Njih pesem me je vsega poživila. Kaj pa moje čebele, kako se jim godi? Na tiste, ki jeseni niso dobile dovolj hrane, morava posebno paziti, da ne bodo lačne v tehle lepih dneh. Tisti matici, ki mi jo je dal Peter, se na noben način ne sme kaj zgoditi. Bolj jo imam rad kot vse druge. Tudi čebele me kličejo domov.

Na najbolj važno stvar sem pa skoraj pozabil. Ali je Čarmanov zgornji vrt še naprodaj? Da ga nama ne bo kdo prevzel! Pa Čarman predrag menda ne bo. Sicer je vrt malo v senci in studenec res ni čisto zraven njega, a meni je všeč. Veliko bolj pripraven bi bil Gosarjev zgornji vrt. Sonce ga najprej obsveti in kar dva studenca sta poleg njega in tiste mlade breze se mu tako lepo podajo! Pa Gosar ga čisto izpred hiše gotovo ne bo prodajal. — Letos bova naredila nov čebelnjak, drugo leto pa hišo, kaj ne, oče?

Sneg kopni. Celi potoki teko izpod njega. Kmalu bom prišel v Repnjo. Tako rad bi že pil vodo v studencu za Svetim Tilnom. Pozdravljam te. Pozdravi mesto mene vso našo zemljo. Rad bi že bil pri nji.

Marijanišče, marca 1935.

Tvoj Cene.

FRANCÉ PREŠEREN:

ORGLAR — ORGANOEDUS

Prevedel A. S.

Relinquit aevi, quo celebret Deum.
usus inanes organicus miser
et flectit ad deserta gressum
cum fidibus citharaque curva.

Degens eremis multisonis suos
confundit cantus mox avium choris
a mane, lux cum prima surgit,
noctis adusque reducta signa.

At perbrevis iam luscini modos
et quotquot edunt silvicolae melos
fastidit auris, cantitet quod
quisque suam sibi cantilenam.

Vere insequenti congregat alitum
fetus adultos: quos citharam movens
cum voce diversam canendi
impiger instituit ad artem.

Laudes Dei nunc more novo ciet
pías et odas carminaque affabre
sonare discit loxiaeque
insolitum merulique guttur.

Quae dum perite luscinius fugit
unusque dulces cordibus admovens
ignes suos pergit canorus,
detulit organicus Deo rem:

„En destitit iam loxia“ ait „suis
priscosque vertit iam merulus modos,
fundant ut odas pulchrioris:
luscinius refugit monentem.“

At non reppendit luscinium Deus,
sed increpat voce organicum gravi:
„Heus, quid vetas tu, mi organoede,
luscinium, ut dederam, sonare?“

Citavit artis servitii in plagis
threnos Ieremias flebilibus modis,
citavit altis canticum de
metibus et Salomon amorum.

Nam quisquis est, quem vatem ego consecro,
dono hunc benigne carminibus meis,
quae sola cantet obligatus,
dum tumultu excipitur silente!“

Pesem je ulita po alkajski kitici. — Ieremias: beri trizložuo: Jeremjas.

ZGODBA O NOŽIČU

Takrat sem hodil v tretji razred ljudske šole. Moj sosed Francè je dobil za god lep, svetel nožič in ga mi naslednji dan v šoli pokazal. Takoj mi je bil zelo všeč in ko se je začel pouk, nisem mislil na nič drugega kot na nožič, ki se je, rdeč, svetil pred Francetom na klopi. Čim bolj sem ga gledal, tem bolj mi je bil všeč. Začel sem premišljevali, kako bi prišel do njega.

Čisto prostovoljno — ne da bi hotel — se mi je prikradla v dušo misel, da bi mu ga izmaknil na kakšen način. Toda ta misel je bila preveč pregrešna za mojo nemadeževano dušo, zato sem jo opustil. Naposled sem ga vprašal, če mi ga proda. Francè me je pogledal postrani in se zvito nasmehnil. Ni odgovoril. V tem pogledu je bilo nekaj takega, nekaj tako izzivalnega, da sem trdno sklenil dobiti nožič za vsako ceno.

„Dam ti zanj dva dinarja,“ sem dejal.

„Kaj bom z njima?!“

„Dam ti tri ...“

„Ne dam!“

Ta „ne dam“ me je še bolj ujezil in sem še enkrat trdno sklenil, da moram dobiti nožič na katerikoli način. Mati mi je dala zjutraj deset dinarjev za zvezke in te sem naposled vrغل predenj.

„Na, da boš sit!“ sem siknil ves jezen.

Pogledal me je z velikimi, široko razprtimi očmi, ko da ne veruje mojim besedam.

„Na, kar vzemi!“ sem mu dejal mehkeje, v resnici bi ga pa najrajši sunil s pestjo v obraz. To pa ne morda zato, ker mi je bilo žal denarja, ampak zato, ker me je toliko časa mučil s svojimi suhoparnimi odgovori „ne dam“ in mi s tem večal pohlep do nožiča. Zdi se mi, ko da je vedel, kaj se godi v meni.

Tako torej sem prišel do lepega rdečega nožiča, ki je bil sedaj samo moja last. Ko pa sem ga držal v roki, ni imel na sebi več tiste svoje prejšnje privlačnosti, ki me je toliko časa mučila. Začutil sem do njega gnev, zagnusilo se mi je vse skupaj. Zdelo se mi je prav tako, kot bi držal v roki navaden, brezpomemben konček lesa. In ko se je že začela v meni oglašati vest, da nisem prav naredil, ker sem zapravil deset dinarjev, katere je mati s težkim trudom zaslužila in mi jih dala zjutraj s težkim srcem, in ko sem se domislil, da me nazadnje, kot grešnika, čaka morda doma še kazen, sem ves jezen vrغل nožič skozi okno.

Truden ne vem od česa, sem se naslonil na klop, dokler me ni zbudil iz zamišljenosti strogi učiteljev glas. Zdrznil sem se in se dvignil. Vedel pa nisem nič, kaj so se učili. Glava mi je bila prepolna skrbi; ni prenesla, kar se je zgodilo tisto popoldne.

Počasi, kot hudodelec sem se vračal tisti dan proti domu.

Pred domačim podom sem se ustavil in se plašno oziral okoli, če me kdo vidi. Nikogar ni bilo. Kaj naj storim? Imel sem dve poti: ali naj grem domov, kjer me čaka kazen, ali spat v seno, da tako zavlečem kazen. Odločil sem se za drugo. Plašno ozirajoč se okoli, sem smuknil na svisli, se zaril v seno in tako pozabil vse muke preteklega dne.

IVAN PODOBNIKAR:

JUTRO

Kot tempeljska zavesa
se razklal je temni pajčolan.
Bela drevesa
tiho se prebujajo v dan.

Čez poljane veter hiti,
kot misli, — želje srcá,
ki po nečem, kar ni,
zaman hrepeni, koprni...

NOČNO MESTO

BEŽEČE SENCE

Nad cestami luči gore
kot svetla sonca prikovana v temó,
pod njimi potujejo blede ljudje,
pod njimi sence gredo.

Po medlem asfaltu pojo koraki
in vsaka stopinja ima svoj namen.
Na zunaj smo vsi ljudje enaki:
zunanji pečat je prirojen.

Nekje se hahlja gramofon
vsem sencam bežočim v posmeh.
Ljudje hitijo in pesem korakov
jih spremlja na novih poteh.

BREZDOMEC

Iz šumeče kavarne udarjajo
zvoki divjih melodij,
ob modrem lepaku na ulici
se mlado dekle smeji.

Nekomu je zdrknil iz rok porcelan
in se razbil na tleh,
za cvetočimi oleandri na pločniku
vzplamtel je blesk na očeh.

Med množico vrvečo brezdomec
grem
zapuščen, nepoznan . . .
Zame ni pesmi, zame ni smeha —
jaz sem na smrt bolan.

ŽICE BRNE...

Ob hiši stoji plinska svetilka
in svetle žice se pleto preko nje,
vanje se topli veter zaganja,
da svetle niti nenehno brne.

Mordà nad seboj bi zaslišal
veselega smeha odmev,
mordà krik obupane duše
bi k meni po žici prišel.

Nocoj sem se ustavil pod njimi
in, sam Bog vedi čemu,
sem hotel v tistem brnenju
ujeti odtenek glasu.

A svetle niti brne
in veter nanje igra,
proti zahodu mesec gre
in sveti v globine srca.

PRIPOVEDKA O HUDOBNEM CARJU

PO ANDERSENU PRIPOVEDUJE IVAN PODGORNIK

Živel je nekdaž hudoben in ošaben car, ki je hotel podjarmiti ves svet. Že njegovo ime je vzbujalo trepet. Z ognjem in mečem je širil svojo oblast. Njegovi vojaki so teptali žetev na polju in požigali kmečke domove. Rdeči zublji so palili listje na drevju, zogljenelo sadje je viselo na počrnelih vejah. Ta in ona uboga mati se je skrila s svojim nagim dojenčkom za zidove, izza katerih se je kadil dim. Toda vojaki so preiskali vse kote. Če so jo našli z ubogim otročičem, niso imeli usmiljenja. Hudobni duhovi ne bi z njo grše ravnali. Car je vse to odobral. Dan za dnem je rastla njegova moč in sreča je spremljala vsa njegova podjetja. V osvojenih mestih je jemal zlato in neizmerne zaklade. V njegovi prestolici se je kopičilo bogastvo, da mu ni bilo sličnega. Dal je zgraditi sijajne cerkve in gradove. Vsakdo je ob pogledu na te stavbe vzdiknil: „Kako mogočen car!“ in ni mislil na gorje in stiske, ki jih je car povzročil drugim deželam, in ni slišal vzdihov in žalostnih klicev, ki so doneli iz pogorelih mest.

Car se je radoval zlata in sijajnih stavb in mislil: „Mogočen car sem! Toda imeti hočem in moram več, mnogo več! Nobena sila na svetu ne sme biti moji enaka!“

Z vojsko je šel nad sosednje dežele in je vse premagal. Ujeti kralji so stopali v zlatih verigah za njegovim vozom, pri posameznih so ležali ob njegovih nogah in jedli drobtinice, katere so jim metali njegovi dvorjani.

Nato je ukazal car, da postavijo njegove kipe na trgih in v gradovih, zahteval je celo, naj jih postavijo v cerkvah pred Gospodovimi oltarji. Toda duhovniki so dejali: „Car, mogočen si, toda Bog je mogočnejši, ne drznemo se.“

„Dobro,“ je dejal zlobni car, „a jaz hočem premagati tudi Boga!“ V blazni ošabnosti je dal napraviti umetno ladjo, da poleti z njo po zraku; bila je pisana kot pavov rep, zdelo se je, da ima tisoč oči — bile so cevi pušk. Sredi ladje je sedel car. Pritisnil je na vzmet in sprožilo se je tisoč krogel. Trenotek nato so bile puške zopet nabite! Sto orjaških orlov je nosilo ladjo visoko proti soncu. Globoko doli je ležala zemlja. V začetku je bila podobna s svojimi gorami in gozdovi neizorani njivi, pozneje je sličila ravnemu zemljevidu, nazadnje pa je bila zavita v meglo in oblake.

Više in više so hiteli orli z ladjo. Tedaj je odposlal Gospod Bog samo enega angela. Hudobni car je velel streljati nanj iz tisoč pušk. Toda krogle so odletele od njegovih bleščečih se peroti kot toča iz oblaka. Samo ena kapljica krvi je pritekla iz bele perutnice in padla na carjevo ladjo. Žgoča vročina je nastala in s tonsko težo potisnila ladjo navzdol. Orjaške orlovske perutnice so omahnile, vihar je divjal, oblaki so v grozečih oblikah sličili tu dolgim rakom, ki so svoje močne škarje stegali proti carju, tam skalnatim sklodom in ognjenim zmajem. Prestrašen je ležal car v ladji, ki je končno obvisela med gostimi vejami v gozdu.

Ko si je odpomogel, je razjarjen zavpil: „Hočem premagati Boga! Tako sem sklenil. Moja volja naj se zgodi!“

Sedem let je zidal umetne zrakoplove in stroje, koval strele iz najtršega jekla, da napade nebeške trdnjave. Iz vseh dežel je zbiral vojne čete, ki so končno stale mož ob možu več milj daleč. Vojaki so vstopili v zrakoplove, tudi car se je bližal svojemu. Tedaj je Gospod Bog namah poslal roj mušic, ki je obkrožil carja in ga obodel po obrazu in rokah. Car je v jezi potegnil meč, udaril, — pa le po praznem zraku, mušic ni zadel. Dal si je prinesiti dragocene preproge, zavil se je vanje, in nobeno mušičje želo jih ni moglo prebosti. Samo ena mušica je sedla na notranjo stran preproge, zlezla v carjevo uho in ga pčila. Speklo ga je kot žareče železo, strup se mu je razlil v možgane. Vrgel je raz sebe preproge, raztrgal obleko in plesal nag pred svojimi vojaki, ki so zasmehovali carja norca, ker je hotel premagati božje kraljestvo, a ga je premagala mala mušica.

POVEST O MORSKI KAČI

PO P. SCHOTTEJU V. BOHINEC

Tu ne bo govor o oni morski kači, ki je pred nedavnim vznemirjala prebivalstvo na Škotskem in Angleškem in nato ves svet. Ne o Loch Nessu, tajinstvenem kaledonskem jezeru, temveč o oni toliko večji luži, ki veže evropske obale z ameriškimi, o Atlantskem oceanu. Kača, ki leži na njegovem dnu, ni živa, a prenaša vendarle žive besede in poročila s kontinenta na kontinent: podmorski kabel. Kakor roman se bere povest, ki pripoveduje, kako se je boril Američan Cyrus W. Field za oživetvorenje svoje ideje, da zveže z žico Ameriko in Evropo, kako je delal neumorno, potoval nešteto krat, porabil vse svoje premoženje in po vrsti neuspehov, razočaranj in finančnih izgub končno vendarle zmagal.

I.

PRVE BORBE IN PRIPRAVE

Tovarnar in veletrgovec s papirjem Cyrus W. Field si je po tipično ameriškem življenjskem podvigu in uspehu zaželel pokoja. Star šele 33 let, se je s premoženjem 250.000 dolarjev umaknil iz trgovskega sveta in si zgradil v Gramercy Parku, takrat še malo obljudenem delu New-Yorka, prijetno domačijo. Tu je hotel nekaj let posvetiti svoji rodbini, predvsem vzgoji štirih malih hčera, hotel sprejemati obiske prijateljev in jih obiskovati, vmes tudi potovati — skratka, hotel je uživati sadove svojega dela. Začel je to prijetno življenje s tem, da je potoval l. 1853. s svojim prijateljem, slikarjem Frederickom Churchom v Južno in Srednjo Ameriko. Obiskala sta glavno mesto Kolumbije, Bogotá, občudovala mogočni ognjeniški stožec Čimborása in se šele po večmesečni odsotnosti vrnila v New York. Žena in otroci so Fielda pozdravili na pomolu z veliko radostjo, zlasti ker se je vrnil v spremstvu mladega živega jaguara, več pestrih papig in celó malega indijanskega dečka, ki ga je pripeljal s seboj, da bo hčerkam v tovarišijo.

Toda Field ni bil ustvarjen za brezdelje. Njegov brat pripoveduje, da ga nikdar ni videl tako nemirnega kakor takrat, ko je po vrnitvi iz Južne Amerike skušal mirovati. Telesno malodane slaboten, je bil vendarle mož z ogromno, skoraj neizčrpno energijo, človek, ki sta mu bila

Cyrus West Field (1819–1892)

življenje in delo isti pojem. Izprva si še ni hotel priznati, da je bila njegova želja po lagodnem in brezskrbnem življenju zgrešena: igral se je z otroki po več ur na dan, vabil prijatelje na družabne prireditve, skrbel za hišo in vrt. Toda obiskoval je večkrat na teden svoje prejšnje poslovne znance, se zanimal za razne kupčije in se pomenkoval s svojim sosedom, milijonarjem Cooperjem, o soudeležbi pri trgovskih podjetjih ali celo o ustanovitvi novih. Ščasoma je v teh zimskih mesecih spoznal, da ne bo mogel dolgo več vzdržati v lepi in prijazni hiši v Gramercy Parku ...

Bilo je nekega neprijaznega dne v januarju 1854. Čemerer in zamišljen je Field v svoji knjižnici listal v časopisih, finančnotehničnih knjigah in revijah, ko so mu javili obisk nekega inženirja električne stroke, Fredericka N. Gisborna. Kaj neki hoče? Gisborne? Field je pomislil — saj je to ime v preteklih tednih slišal večkrat? Ah da, sedaj se ga spominja: ta človek ima načrte za nekakšno zvezo med otokom Novim Foundlandom in ameriško celino! Brat mu je bil pripovedoval o njem in ga opozarjal nanj, dokler se ni odločil, da ga sprejme. Projektant, fantast — kaj dolgočasna zadeva!

Vstopil je suhljat, zgaran mož z gorečimi očmi in pričel govoriti že ob vratih, ne da bi se zmenil za kretnjo, s katero ga je Field povabil, da naj sede: „Ali vam je znano, da je položil neki Anglež z imenom Brett kabel skozi Rokavski preliv med Dovrom in Calaisom?“ In ko je Field smehljalje odkimal, češ, da mu o tem ni nič znanega, je začel nervozni in razburjeni mož pripovedovati o svojih strašnih doživljajih v zadnjih letih.

„Hotel sem zvezati Novi Foundland, ogromni otok severovzhodno od Kanade, z ameriško celino. Zgradil sem brzojavno progo oziroma začetek take proge med mestom St. Johnsom na Novem Foundlandu in rtičem Race in hotel sem vpostaviti zvezo med tem rtičem in rtičem Bretonom, ki je že na kontinentu, s poštnimi golobi, s hitrimi parniki ali s podmorskim kablom. Zgradil sem 40 milj proge v najnevarnejši in malone neprehodni pokrajini, v novofoundlandskih snežnih in ledenih viharjih — a družba, ki me je financirala, nenadoma ni hotela več dalje — nisem človek, ki bi se spoznal v denarnih zadevah, sir! — dal sem ves svoj denar, da sem izplačal uboge delavce — progo pa je treba zgraditi do konca — prosim Vas, pomagajte mi! Glejte, Novi Foundland postane s to brzojavno zvezo del Amerike, del Kanade in preneha biti otok — kable bi mogli položiti skozi Zaliv sv. Lovrenca ali tudi med rtičema —“ In s tresočo se roko je narisal na papir kartico otoka z zalivi, rtiči in nasproti ležečo celino: Novo Škotsko, Novim Brunswickom in jo predložil še vedno molčečemu Fieldu. Ta je ogledoval risbo in končno vprašal:

„Ali je res mogoče položiti žico na morsko dno?“

„Pred nekaj leti so odkrili na Borneu in Sumatri drevo, ki ga imenujejo Isonandra Gutta in ki daje sok gutaperčo. Nemec Werner von Siemens je prišel na to, da predstavlja gutaperčo, ki se pri 700 omehča tako, da se da gnesti, vprav izborna izolacija. Še po dvanajstih letih so potegnili iz morja kable, ki se niso prav nič izpremenili. S tem je Siemens omogočil brzojavljanje pod vodo — vendar, sir, to ni glavna stvar — Novi Foundland —“

„Premislil bom to reč, svoje mnenje Vam že povem pozneje!“ ga je prekinil Field in sprejel iz inženirjevih rok načrte in proračune. Stisnil je še mrzlo in tresočo se Gisbornovo roko, nakar je ta odšel s kaj malo zadovoljnim obrazom.

Dolgo je stal Cyrus Field ob mali mizici in raztreseno gledal v inženirjevo risbo, nato pa stopil meže in kakor omamljen skozi knjižnico k velikemu globusu, ki je stal ob oknu. To reč je treba dobro premisliti! Kaj me prav za prav briga Novi Foundland, kaj brzjavne proge! Field je počasi obračal globus: tu je Kanada in polotok Brunswick pa njegov skrajni izrastek, Nova Škotska — njej nasproti pa otok Novi Foundland. In tu hoče ta dečko položiti kabel skozi morje? „Gutaperča“ — „Siemens“ — „izolacija“! Brzjavljati pod vodo?! Torej se bo res moglo brzjavljati iz New Yorka na Novi Foundland, ko bo proga položena? Toda če je mogoče položiti kabel skozi Zaliv sv. Lovrenca, ali ga ne bi mogli položiti tudi na večje razdalje?! Stoj! Saj bi mogli položiti žico tudi med Novim Foundlandom in Evropo! Med Ameriko in Evropo!

Fielda je streslo od nog do glave. Tekal je po sobi, nato se pa je zopet ustavil pred globusom, meril razdaljo med skrajno točko zahodne Evrope, otočkom Valentio pred irsko obalo, in skrajno vzhodno točko Severne Amerike, mestom St. Johnsom na Novem Foundlandu, pa to razdaljo primerjal z razdaljo do New Yorka. Listal je v leksikonu, nato v nekem zemljepisnem delu, končno pa je, ko je preteklo že več ur, sedel k široki pisalni mizi in napisal dvoje pisem. Eno je naslovil na vodjo Narodnega observatorija v Washingtonu. Mauryja, s katerim se je bil nekoč površno seznanil — ta je moral kaj vedeti o globinah v Atlantskem oceanu. O elektrotehnični plati vprašanja pa bo mogel dati kake podatke znani profesor Morse, tisti, ki je iznašel brzjavni alfabet. Prvo vprašanje se je torej glasilo: kakšno je morsko dno? Drugo pa: ali bi električni tok res tekel skozi kabel, dolg več tisoč milj? Z napetostjo, kakršne ni doživel že mnogo let, je Cyrus Field pričakoval odgovora na ta pisma. Ideja ga je prevzela že vsega in bdeč in v sanjah je že videl Evropo zvezano z Ameriko, videl, kako letajo zlogi, besede, stavki po žici od kontinenta do kontinenta, in to v ogromnih oceanskih globinah. Morda pa so tam doli ogromne doline in gorovja, strmine in čeri, preko katerih ne bo nikdar mogoče položiti žico? Morda jo morejo raztrgati in uničiti kake doslej neznane živali? Morda je vse skupaj gorostasen nesmisel?!

Vse dneve, dokler nista prispela odgovora, je bil Field malobese-seden in nedostopen. Končno je dospelo prvo pismo. Pretrgal ga je v veliki razburjenosti. Maury je pisal povoljno, da se vršijo merjenja oceanskih globin že dolgo vrsto let in da so rezultati ugodni. Kabel se bo brez dvoma dal položiti, treba je za to imeti le „dovolj mirnega časa, dovolj mirno morje in zadosti dolgo žico.“ Ta odgovor je bil sicer previden in malo jasen, a je le dajal nekaj upanja. Profesor Morse, ki je bival v nekem majhnem kraju, v Poughkeepsie-ju, je odgovoril prav kratko in prišel skoraj istočasno s pismom osebno k Fieldu v New York. V onih kratkih vrsticah je izrazil svoje prepričanje, „da je transatlantski kabel povsem izvedljiva stvar... ni nobenega dvoma, da bo brzjavna zveza čez Atlantski ocean nekoč vpostavljena... prišel bo čas, ko bodo ta

projekt uresničili...“ Sedaj je Fieldu še ustmeno postregel s podrobnostmi, ki so ga le še podkrepile v njegovi nameri — saj ni mogel vedeti, da niti Maury niti Morse nista mogla poznati težkoč takega podjetja.

Field je bil kalvinec, puritansko vzgojen in utrjen po viharjih svojih težkih mladostnih let. Z nezmotljivostjo in neugnanostjo lovskega psa je šel po sledu, dokler ni dosegel zaželenega cilja. S pomočjo svojega brata, ki je bil slaven odvetnik, se je lotil naloge, da položi z lastnimi sredstvi in s sredstvi nekaterih osebnih oziroma poslovnih prijateljev kabel med Ameriko in Evropo. Začel je s tem, da je vzbudil pri svojem sosedu, bogatašu Cooperju, zanimanje za svoje podjetje. Ta mu je obljubil svojo pomoč, če bo pridobil še kake druge podpornike. S Cooperjevim priporočilom se mu je to tudi kmalu posrečilo. Neki drugi velekapitalist, Mojzes Taylor, je sprejel Fielda in si dal razložiti ves ta blazni projekt. Field je govoril celo uro, Taylor ga ni prekinil, končno pa je prikimal: „Well, podpisal bom.“ Field je nato našel še velikega podjetnika Robertsa, pristnega ameriškega selfmademana, in pridobil tudi njegovega prijatelja Chandler Whiteja, petičnega starega gospoda, ki se je bil že pred leti umaknil iz trgovskega življenja. Ta veliki načrt ga je navdušil tako zelo, da je dal v ta namen v uporabo vse svoje veliko premoženje. Še nekatere druge bogataše pa je h končnim pogovorom v Fieldovi jedilnici pripeljal njegov brat. Posvetovanja teh deset mož so trajala pet dni in pet noči, končno pa so ustanovili družbo s ponosnim naslovom „New York, New Foundland, and London Telegraph Company“. Njena pravila se pričenjajo s stavkom: „Nameravana je zgraditev brzojavne proge med New Yorkom in Londonom...“

Inženirja Gisborna je Field sedaj popolnoma zadovoljil. Družba je poplačala vse njegove dolgove in njeni delničarji so podpisali za novo podjetje en in pol milijona dolarjev. Nobeden izmed teh velikih finančnikov ni niti slutil, kako majhna je bila ta vsota! In ko se je Field odpeljal v spremstvu Gisborna in svojega brata na Novi Foundland, ni vedel, da je ta vožnja v divjem zimskem viharju prvo izmed štiridesetih zapovrstnih pofovanj, ni vedel, da bo v prihodnjih letih videl svojo rodino le kdaj pa kdaj za nekaj dni ali le za nekaj ur, da bo spal bolj pogosto na ladji ko na trdnih tleh, da bo razpadel njegov dom, izginil mir njegovega meščanskega življenja. Bil je — kakor tudi vsi njegovi prijatelji — prepričan o tem, da bo zveza med New Yorkom in Novim Foundlandom dograjena v nekaj mesecih in da bo do začetka prihodnjega leta tudi že položen kabel med Ameriko in Irsko.

Toda že polaganje kratkega kabla skozi Zaliv sv. Lovrenca do Novega Foundlanda se je končalo z razočaranjem, ki je bilo družbi v prvo svarilo. Povabili so bili množico gledalcev, finančnike, vladne zastopnike, časopisne poročevalce — toda ladja, ki je polagala kabel, je zašla v hud vihar, ki ji je malodane potrgal jadra, in morala se je vrniti v pristanišče, potem ko se je bil kabel pretrgal in večji del izgubil. Šele v poletju sledečega leta 1856 se je delo posrečilo, a to pot brez vsakih gledalcev in gostov. Sedaj se je torej moglo brzojavljati iz New Yorka v St. Johns, glavno mesto Novega Foundlanda, prvi in najmanjši del tega Heraklejevega dela je bil opravljen. Toda radost nad tem uspehom ni bila prav nič glasna, kajti skoraj vsa glavnicna družbe je bila porabljena in sedaj se je imelo šele pričeti s polaganjem transatlantskega kabla med

obema celinama! Kje se bo dobil denar za kabel, kdo bo plačal ladje, inženirje, merjenja?

Z merjenji je k sreči zopet pričela ameriška vojna mornarica in našla, da ocean ni bil globok do 20.000 m, kakor so nekateri domnevali, da se marveč širi med Evropo in Ameriko podmorska ravan, tako zvani „telegrafski platô“, ki na njem ni nobenih večjih vzpetin oziroma jarkov in ki ima globine do največ 5000 m. Tê ugotovitve so bile vsekakor prav ugodne in pomirjevalne, toda kje naj dobi družba nova denarna sredstva? Preskrbeti jih je mogel in znal edinole Field. Peljal se je v Anglijo in se tu seznanil ne le s tehniki, kakor z Brettom, ki je bil položil kabel med Dovrom in Calaisom, in z velikima strokovnjakoma za elektriko Faradayem in Thomsonom, temveč oglasil se je na vseh državnih in privatnih mestih, ki so mu mogla pomagati. Tedne in tedne je dan na dan pihal na dušo ministrom, vplivnim visokim uradnikom, podjetnikom, bogatim privatnikom:

„Položili smo kabel med Ameriko in Novim Foundlandom, položili ga bomo z isto hitrostjo tudi med Novim Foundlandom in Irsko! V človeški zgodovini nastopa nova doba, saj bodo kontinenti zvezani med seboj! Profesor Morse in številni drugi so prepričani, da je moj načrt izvedljiv! Ameriška mornarica je našla, da je morsko dno pokrito z peskom in da v globini ni nikakega valovnega gibanja, kajti prinesli so na dan školjke s kar najtanjšo lupino popolnoma nepoškodovane. Kdor se udeleži tega podjetja, pomaga pri največjem mirovnem delu, kar jih je bilo po iznajdbi tiska in po odkritju Amerike!“ Toda previdne Angleže je bilo zelo težko pridobiti za tako fantastičen načrt, ki se jim je zdel kaj soroden Swiftovim utopijam v „Gulliverjevih potovanjih“. Izprva je pridobil le ljudi, ki so bili „projektanti“ kakor on sam. Tako ga je n. pr. peljal neki inženir Brunel v neko ladjedelnico ob Temzi, kjer je gradil „največjo ladjo sveta“ z imenom „Great Eastern“, o kateri je rekel Fieldu, da je to ladja, s katero bi mogel polagati kabel. Pozneje se je pokazalo, da je imel prav.

Field se je oglasil tudi pri zunanjem ministru, lordu Clarendonu. Po kratkem molku ga je ta vprašal: „Kaj pa boste ukrenili, če Vam izgine kabel kje v morju?“ Field je stisnil svoje majhne, energične ustnice in odgovoril: „Okoristil se bom tudi s tako nesrečo in takoj šel na delo, da položim novega!“ Ko je vprašal velikega Faradaya, koliko časa bi rabila elektrika od Londona do New Yorka, je od njega dobil pretresujoč odgovor: „Morda eno sekundo!“ Končno pa je našel navdušena sodelavca v slavnih znanstvenikih Brightu in Whitehouseju, ki sta skupno z Morsejem delala poskuse, da doženeta vrednost in sposobnost kabla. Dognanja teh poskusov je Morse v oktobru l. 1856. povzel s sledečimi navdušenimi besedami: „Ni dvoma, da se bo s kablom prav lahko brzojavljalo z Irskega na Novi Foundland, in sicer 8—10 besed v minuti, dvajset takih poročil v eni uri, 480 v 24 urah ali 40.400 besedi na dan... skratka, dvomi so odstranjeni, težkoče so premagane... največje delo tega stoletja bo v kratkem uspelo...“

Sedaj se je Fieldu, ki je bil doslej sam žrtvoval vsega skupaj 200.000 dolarjev, res posrečilo zbrati potrebni kapital v nekaj tednih. Nova družba, ki se je imenovala „Atlantic Telegraph Company“, je svoje delnice v skupni vsoti 350.000 angleških funtov spravila brž med ljudi.

Med delničarji sta bila pesnik Thackeray in vdova lorda Byrona. Field sam je dal 100.000 funtov, Brett 25.000 funtov. Angleška vlada se je obvezala, da bo plačevala po 14.000 funtov na leto, kakor hitro bo proga zgrajena, pomagala pa je tudi s tem, da je dala na uporabo ladje za polaganje kabla; pridržala si je le prvenstveno pravico pri pošiljanju brzojavov po kablu.

Sedaj je družba naročila kabel. Tvrdko Glass & Elliot in Newall sta takoj pričeli z napravljanjem 2500 milj ovite in izolirane žice. Kabel iz l. 1857. je imel v notranjosti žico, ki je bila spletena iz sedmih tankih bakrenih žic in prevlečena s tremi tri milimetre debelimi plastmi gutaperče, vse skupaj pa je bilo ovito še s pokatranjeno konopljo in osemnajstimi železnimi žicami. Zunanji prerez je znašal 16 mm. Kabel torej ni bil posebno debel. Njegova teža je znašala kakih 1000 kg na vsako morsko miljo (= 1852 m), v vodi pa le 650 kg. Obalni kabel, ki mora biti zaradi morskega kipenja odpornejši, je bil ojačen še z dvanajstimi debelimi železnimi žicami.

Na Angleškem je bilo torej vse urejeno — toda kaj bo k vsemu temu rekla ameriška vlada? Field se je pozimi vrnil v New York in se odpeljal na božični dan, ne da bi mogel obiskati svojo rodbino, v viharju na Novi Foundland, kjer se je, popolnoma izčrpan, zgrudil. Zdravnik mu je svetoval počitek, toda Field o tem ni hotel nič vedeti. Izposloval je pri novofoundlandski vladi zakon, ki je dovolil polaganje kabla, nato se je zopet odpeljal v New York, in odtod v Washington, da dobi tu od kongresa isto pomoč, kakor mu jo je dala Anglija. Toda tu so mu zelo nasprotovali. Ugovarjali so, da bo oba konca kabla imela v rokah Anglija, kajti Novi Foundland je v angleški posesti, in v primeru kakega spopada s Kanado bi mogel biti kabel resna nevarnost za Združene države. Zdelo se je, da se bodo Fieldovi načrti izjalovili. Iz dneva v dan so se borili nasprotniki kabla z zagovorniki brzojavne zveze med Evropo in Novim svetom, dokler ni 3. marca 1857 predsednik Pierce podpisal zakon, ki je dovolil graditev transatlantske kabske proge in zagotovil pomoč Združenih držav.

Field se je zadovoljen vrnil v Evropo.

(Dalje.)

EMANUEL KOLMAN:

TRIOLET

Življenje zdaj sem v težke misli vpregel
in kamor stopim trnjeva je pot;
kam grem naj, povej! Ne vem že kod —
življenje zdaj sem v težke misli vpregel.
Glej, kamor sežem, je temà povsod;
kdaj zmagal bom in konec nje dosegel?
Življenje zdaj sem v težke misli vpregel —
in kamor stopim trnjeva je pot.

Ne klonim! V zadnjo bom skrivnost posegel;
ne vtone up, naj vsahnejo moči.
Naj plaka duša toži in ječi
ne klonim, v zadnjo bom skrivnost posegel.
In ko poslednja kaplja mi krvi
izteče, mirno bom k počitku legel.
Ne klonim, v zadnjo bom skrivnost posegel,
ne vtone up, naj vsahnejo moči!

N O V E K N J I G E

France Bevk: Ljudje pod Osojnikom - Krivda. 1934. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Str. 318. Cena Din 70.— Za Preglednimi Izbranimi spisi je začela Jugoslovanska knjigarna izdajati Bevka, ki je izmed vseh naših pisateljev najplodovitejši in je število njegovih spisov toliko, da ga že težko zasleduješ po raznih zbirkah in revijah. Zato je prav, da dobimo zdaj njegova najboljša dela zbrana v enotni ediciji.

Bevk je začel s pesmijo, a se je kmalu lotil proze, v kateri je bolje uspel. V predvojnem „Mentorju“ je priobčil dolgo vrsto črtic in lepo mladinsko — avtobiografsko povest „Tatič“, ki je izšla tudi v posebni izdaji. V svojih povestih in romanih se Bevk giblje na goriških tleh in riše to našo zemljo in njene ljudi iz preteklosti in sedanjosti. Bevk je res pripovednik. Zgodbo, fabulo, za katero ni nikdar v zadregi, plete in zapleta vedno tako zanimivo in življensko resnično, da ni nič čudnega, da se je njegova povest priljubila in našla med modernimi pač največ hvaležnih bravcev v narodu. Tudi svoje ljudi — zlasti sodobne — riše in podaja tako verno, da res živijo in bi menda za vsakega mogel najti original, ako bi šel v Bevkove kraje, katere ti z vso njihovo lepoto in posebnostjo razgrinja, da bi jih takoj prepoznal in ne bi mogel še na bližnjicah zgrešiti. Vse to velja tudi za Ljudi pod Osojnikom in Krivdo, ki sta obe zajeti iz kmečkega življenja pisateljeve rodne vasi in njene okolice. Ljudje pod Osojnikom so izšli prvič 1925 v Goriški matici kot roman „Smrt pred hišo“ s Kopačevimi ilustracijami. V sedanji redakciji je Bevk opustil prejšnjo razdelitev v posamezne krajše celote s posebnimi naslovi, tu kaj skrajšal, tam razširil, zbrisal skoro docela romantično simboliko in opilil jezik in dikcijo na premnogh mestih. S premnoghimi lokalizmi zadene tudi krajevni kolorit lepo, le škoda, da se včasih lokalno spozabi in rabi besede, ki v njegovo krajevo obeležje prav nič ne spadajo. Povest Krivda je prvič izšla v Trstu 1929 v založbi književne družine „Luč“ v 26 — prav 27 poglavjih, ker je 18. po tiskovni pomoti dvojno — zdaj pa v treh delih. Kar se tiče nove redakcije drži, kar smo rekli že o Ljudih pod Osojnikom. Pozorišče je v obeh povestih isto in nič čudnega, da pod drugimi imeni spoznaš tudi iste ljudi in dejanju, ki ga nosijo ohromeli Strehar, njegova žena, hlapec Ivan in sin Jože ob sodelovanju vse soseske. Zarodek povesti sloni pač na motivu narodne o Rošlinu in Verjanku, ki ga je Bevk

podal življensko vse bolj prepričevalno ko svoje čase Kersnik. Obe zgodbi sta sodobni ljudski povesti, katerih kvalitete čas ne bo prerasel. Tisk in oprema knjige sta prav lepa in je le malenkost, če omenjam zaskok vrste na str. 126 kar „brez sabe“ str. 151 in da bi mi ne rekel kdo, da sem „siven“ str. 221, opustim še to in ono slovniško lapalijo z željo, da bi jih v naslednjih zvezkih ne bilo.

Ernest Claes: Beloglavček. 1934. Jugoslovanska knjigarna Ljubljana. Ljudska knjižnica 57. Ilustracije Felixa Timmermansa. S pisateljevim dovoljenjem prevedel Silvester Škerl. Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Str. 203. Cena Din 50.—

Flamski „De Witte“ je baje prava popularna knjiga, ki se bo pri nas kot „Beloglavček“ težko udomačila kljub junakovemu deškemu junačenju, ki je mutatis mutandis pač pri otrocih okrog desetega leta povsod enako. Razmere in okolnosti, v katerih živi in junaci Beloglavček, ostanejo našemu dečku neumevne in tuje in mislim, da bi jih v vsej svoji razigranosti le ne odobral, čeprav bi svojega flamskega vrstnika z zanimanjem spremljal. Seveda s tem ne podcenjujemo knjige, ki jo je s svojimi ilustracijami aprobiral Timmermans — kako zna ilustrirati, je pokazal tudi v svoji Begini Simforozii, ki izhaja v letošnji „Mladiki“ — in le želimo, da bi zdravo vplivala na našo mladinsko književno produkcijo. Prevod je nekam trd in bi mu ne škodilo nekoliko več pile.

Edvard Gregorin: V času obiskanja. Osem postaj o Jezusovem poslanstvu z berilom oznanila, s prerokovanjem besede Gospodove o Izraelu in z zmagošnjem njegovim. Na podlagi evangelija in tistega časa napisal — —. 1935. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. Str. 103. Cena broš. Din 26.—, vez. Din 38.—. Pasijske igre, ki so bile v preteklih stoletjih pri nas udomačene in priljubljene, so po vojni in postnih in velikonočnih dneh spet prišle na oder in doživljale velik uspeh. Poleg Finžgarjeve prireditve smo videli INRI v Gregorinovi in Tominčevi zamisli — tiskanega dela pa ni bilo. Zdaj ga imamo — istočasno smo dobili še v izdaji „Ljudskega odra“ tudi prirejeno staro škofjeloško pasionsko igro — in nemara bo prodrla, kar gotovo zasluži, in preide v srca, ki bodo čutila leto za letom potrebo, da ga vnovič vidijo in ob njem podoživijo čas obiskanja in rešenja. „V času obiskanja“ je „odrska drama z osnutkom, zapletkom, vrhuncem, obratom in koncem“ pravi avtor v lepem uvodu. Pred vsako postajo: Učenik, Poslanec, Duhovnik, Sodnik, Kralj, Človek, Sin božji, Odrašnik — je odlomek iz evan-

gelija, oziroma iz knjige prerokov, nakar sledi dejanje kot izpolnitev prerokbe, kar spominja na oberammergausko igro. Osnutek pozorišča in navodila za vpriporitev med tekstom in ob koncu bodo olajšali delo tudi manjšim odrom, na katerih je tudi izvedljiva radi enotne in preproste scenerije in primerno majhnega števila — 22 moških in treh ženskih oseb. Knjiga je seveda tudi lepo duhovno branje. Priporočamo.

Petelin-Krošl: Pregled občne zgodovine. III. del; Novi vek. Mohorjeva knjižnica 67. Str. 283—378. Cena broš. Din 9.— (12.—). Ta zvezek prepotrebne pregleda za šolo in zasebno uporabo obsega dobo verskih bojev (1492—1648) in dobo absolutizma tik do francoske revolucije (1648—1789). Kakor smo priporočili dijakom prva dva zvezka, priporočamo tudi tega!

Franč Ksaverij Lukman: Martyres Christi. Trideset poročil o mučencih prvih stoletij z zgodovinskim okvirjem. 1934. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. Natisnila Mohorjeva tiskarna v Celju. Str. 282. Cena broš. Din 57.— (za neude Din 76.—), vez. Din 69.— (92.—). Ko si bral Fabiolo, Perpetuo, Quo vadis?, Sanguis martyrum ali katero drugo povest iz prvih časov krščanstva, tedaj si gotovo želel, da bi mogel priti do zgodovinskega dela, ki bi ti pojasnilo vse razmere one dobe in ti še s sodobnimi poročili pokazalo, ali je bilo res tako, kot si bral v leposlovnih zgodbah. Sedaj se lahko ob Lukmanovih „Kristusovih mučencih“, ki so izšli kot sedma knjiga Mohorjeve Znanstvene knjižnice, prepričaš, da beletristi niso pretiravali, ko so slikali kristjane prvih stoletij in njihovo živo vero, katere kljub najhujšemu nasilju niso zatajili in jo potrdili z mučeniško smrtjo. V tej knjigi je v prvem delu podan najprej zgodovinski okvir od početka krščanstva do konca 3. stoletja in razmerje med krščanstvom in rimsko državo, nato poglavja o mučencih in poročilih o njih, nakar sledijo v drugem delu „Acta martyrum“ od srede 2. stoletja do Licinijevega preganjanja okoli leta 320. Uvodi k posameznim spisom pouče bravca, kako so poročila nastala in kakšna je njihova zgodovinska vrednost, opombe za poročila pa povedo, kar je za točno umevanje potrebno. Čeprav je knjiga znanstveno delo, je vendar umljivo pisana, poročila so prevedena v gladkem in prijetnem jeziku, da jih lahko vsak s pridom bere in ob njih potrdi tudi svojo vero. Iz priloženega zemljevida razvidiš, da je tudi na našem ozemlju tekla mučeniška kri — sv. Kvirin v Sisciji, sv. Irenej v Sirmiji in sv. Polion v Cibalah. Knjigo tudi dijakom prav toplo priporočamo, saj je v času modernega poganstva kri mučencev mogočen klic k veri prvih kristjanov, da prerodi in ozdravi svet v Kristusu!

Ing. Mirko Šušteršič: Naš lov. Za polklicne lovce in ljubitelje lova po sklepu Slovenskega lovskega društva v Ljubljani priredil —. 1934. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celju. Natisnila Mohorjeva tiskarna v Celju. Str. 410. Cena broš. Din 39.— (za neude Din 52.—), vez. Din 51.— (68.—). Take knjige doslej še nismo imeli in lovci in vsi, ki jih zanima narava in živaloslovje, je bodo prav vesel. V knjigi sodelujejo odlični strokovnjaki: Dr. St. Bevk, dr. V. Krejči, mr. Gv. Bakarčič, gozdar Hanzlowsky, dr. Ivan Lovrenčič, veterinar H. Turk, preparator V. Herfort, prof. Žmitek, sodni svetnik A. Mladič, rav. I. Zupan in prireditelj, kar dovolj jamči, da je knjiga v svoji stroki prvovrstna. Praktična stran knjige je, da je mišljena tudi kot učbenik za pripravo k lovskim izpitom, ki jih bo uvedlo Slovensko lovsko društvo. Ako je med dijaki kaj Nimrodov, kar po njej!

Prof. Jan Šedivý: Oris zgodovine Jugoslovanov. Mohorjeva knjižnica 73. Natisnila Mohorjeva tiskarna v Celju. Str. 336. Cena broš. Din 40.—, za neude Din 50.—, vez. Din 42.— (56.—). Po Kranjčevem Pregledu zopet knjiga, ki jo moramo pozdraviti in slehernemu toplo priporočiti. Sestavljen —. 1935. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. V izredno zgoščenem in zelo lahko umljivem slogu podaja pisec zgodovinski razvoj Srbov, Hrvatov in Slovencev v 190 kratkih poglavjih, ki so zaključene celote. Obdelal je tudi tista vprašanja, ki so v naših slovenskih, hrvatskih ali srbskih učbenikih kljub svojemu pomenu zanemarljiva, pomanjkljiva ali pa nejasna. Delo povsod išče to, kar je skupno Srbom, Hrvatom in Slovincem, ne da bi pri tem koga izmed njih podcenjevalo. Ne omejuje se samo na boje in politično zgodovino, ampak posveča posebno pozornost razvoju kulturnih razmer. Knjiga je namenjena vsem izobražencem, ki niso imeli prilike, da bi se seznanili z našo domačo zgodovino. Nihče pač ne more več oporekati, da je v naši državi v kulturnem udejstvovanju vedno bolj nemogoč izobraženec, ki ne pozna naše zgodovine. Ker je slog zelo lahek, se bo mogla razširiti tudi med široke ljudske sloje. Dobro bo služila vseučiliščnikom kot temeljno izhodišče za nadaljnji študij. S pridom bodo črpali iz nje znanje učitelji za šolski pouk, pred praktičnim izpitom pa je mlajši učitelji sploh ne bodo mogli pogrešati. Čeprav Oris zgodovine Jugoslovanov ni učbenik, vendar upošteva vse predpise za višji tečajni izpit na srednjih šolah in izpitne določbe za diplomski izpit na učiteljskih. Maturanta, ki bo dobro predelal to zgodovinsko knjigo, ne bo moglo iznenaditi nobeno maturitetno vprašanje iz narodne zgodovine.

N A Š I Z A P I S K I

† Pisatelj dr. Fran Zbašnik. Iz dijaških knjižnic si izposojate „Slovenske večernice“ in ste že brali „Na krivih potih“, „Nehvaležen sin“, „Boj za pravico“, „Za srečo“, „Pisana mati“, „Vas Kot“, „Miklovo lipo“, „Strašen božičen večer“, „Bog ga je uslišal“ in ste ugibali, kdo neki bi bil Fr. J. Milovršnik, Malograjski in Žaljski, ki je spisal te ljudske povesti, v katerih vas je seznanjal z življenjem našega naroda, slikajoč tipe našega podeželja v času, ko se je nagibalo stoletje. Ob napetih zgodbah ste opazili, da pisatelj tudi uči, da opozarja na koristne ustanove novega časa, da obsoja razne predsodke, ki se prej ali slej maščujejo, brali ste, kako izkoriščevalci in podobne pijavke strahujejo dobre vaščane, a končno vedno zmaga dobrota in pravica.

Pisatelj teh večerniških povesti je bil dr. Fr. Zbašnik, ki se je rodil 1. oktobra 1855 v Dolenji vasi pri Ribnici, obiskoval ljudsko šolo doma in v Kočevju, nakar je prišel na ljubljansko gimnazijo, kjer je l. 1878. maturiral in študiral potem pravo v Gradcu in 1883 promoviral. Služboval je spočetka pri deželnem sodišču, potem v politični službi, nato pa do leta 1918 pri deželnem odboru, po zlomu pa zopet v državni službi. Dne 3. februarja letošnjega leta je umrl v Ljubljani in je pokopan pri Sv. Križu.

Dr. Zbašnik je začel pisati že v gimnaziji in je priobčeval v dijaškem listu, ki so ga pisali, pesmi in prve povesti, pozneje se je oglašal s pesmijo v Stritarjevem in Ljubljanskem Zvonu. V Sketovi čitanki za V. razred smo se učili ob njegovem trioletu, v katerem je bil redek moister, te stalne pesniške oblike — v 6. št. Mentorja se je letos poskušil v njej E. Kolman, le da je tiskarski škrat v prvi polovici na koncu izpustil ponavljajoči se verz, kar je poznavalec te forme gotovo opazil! —

Poleg večerniških povesti je napisal Zbašnik še mnogo drugih, ki jih je priobčeval v Zabavni in Knezovi knjižnici, tako „Iz viharja v zavetje“, „Sami med seboj“, dramatičen prizor, (F. J. Doljan), sliko „Pogreb“, povestico „Pastirica“ in sliko iz življenja „Lajnar“, in v Ljubljanskem Zvonu, n. pr. „Žrtve“, „Priateljstvo in ljubezen“, „Zmaga“ in še več drugih. Zvon je tudi od leta 1905 do 1909 urejeval in imel tako važno vlogo v času razvoja naše moderne. Grafenauer šteje Zbašnika med „mirnejšo smer“, Slodnjak ga pa niti ne omenja. Med našimi realisti in ljudskimi pisatelji bo njegovo ime vendarle živelo.

† Anton Vadnjal. V „Utopiji“, ki jo je „iznašel Anton Komar“ in jo priobčil v petnajstem letniku Mentorja 1927/28 str. 205—07, beremo: „Čas hiti. Obstoimo v burnem letu

1948. Na ljubljanskem Gradu je bilo na Jurjevo vse živo mladine, meščanov in kmetov pa prosvetnih društev. Proslavili so srečni dogodek, da je bila povoljno urejena slovensko-italijanska meja na račun Libije.“ V množici srečamo profesorja Jeraja, ki pomiri prvošolca Staniča in Močnika ter se nato razgovori z dijaško materjo gospodično Martinček. In potem spet beremo: „Čas hiti. Postojmo v slavnem letu 1981.“ Veliki dogodki, velike iznajdbe: Bolgarija in Albanija sta pristopili k Balkanski zvezi, prometne zveze so dosegle nesluten razvoj, na Grad vzpenjača, da, celo na Triglav vozi električna in Stanič je ban in Močnik župan. Na Gradu pričakujeta zunanjšega ministra, ki pristane ob grajskem stolpu na svoji poti iz Italije, kakor sta videla in slišala v radiu. Po sprejemu: „Stopila sta na lepo urejen grajski trg mimo Akademije in Galerije in Muzeja. Pred borovci stoji spomenik v čast najmanjšemu slovenskemu peresniku rajnemu Komarju...“ Citirana odstavka sta danes aktualna: v prvem zamenjajmo Libijo z Abesinijo in upajmo, ob drugem se pa spomnimo slovenskega peresnika rajnega Komarja, ki nima še spomenika, ker grajska planota še ni urejena v polnem obsegu po Plečnikovem načrtu in po rajnem Komarju nismo imeli še tridesetdnevnic.

Anton Komar — Anton Vadnjal je res umrl. Dne 10. februarja je prišla iz Št. Ožbalta nepričakovana vest, da je tam izdihnil svojo blago dušo priljubljeni župnik, ki smo ga še nekaj dni prej videli zdravega v Ljubljani in nismo niti najmanj mislili, da mu koščena roka bele žene tako nenadoma iztrga iz rok pero, ki je znalo tako lepo in prijetno pisati.

Saj ga poznaš: „Otoškega postržka“ si bral v Mladiki ali ponatisnjenega v Mohorjevi knjižnici — v Čitanki za drugi razred imaš „Raka“, odlomek iz tega dela — in veš, da se je rodil v Borovnici 4. aprila 1876. Spremljal si ga na vseh njegovih otroških in deških potih in se smejal njegovi navihanosti. Ko je dovršil 1896 gimnazijo v Ljubljani, se je odločil za profesorski poklic. Študiral je na Dunaju. To življenje je lansko leto opisal prav tako zanimivo kot svoja deška leta, in sicer v spominih „Mojdunaj“, ki so izhajali v Mladiki. Ti spomini so za zgodovino našega dijaštva zelo važni, saj je bil Vadnjal med prvimi, ki se je oklenil dr. Janeza Ev. Kreka — o njem je pisal v spominski knjigi „Zatajena petdesetletnica“ —, kot akademik je pa urejeval tudi „Zoro“, ki jo je izdajalo slov. kat. akad. dijaštvo, in sodeloval v njej s članki in z leposlovjem. Po končanih vseučiliških studijah je bil nastavljen kot suplent v Kranju, a je že drugo leto dal slovo profesorskemu poklicu ter vstopil l. 1902. v — bogoslovje, postal duhovnik in služboval izza 1906 kot kaplan v Višnji gori, potem v Cerk-

ljah na Dolenjskem in še na Krki, odkoder je bil 1924 prestavljen kot župnik v Št. Ožbalt tam gori v območju Kamniških planin.

Z „Otoškim postržkom“ je vzbudil Anton Komar splošno pozornost in priznanje, ki ga je z njim dosegel ponižni in skromni „najmanjši slovenski peresnik“, ga je opogumilo, da se je poslej začel češče oglašati in tako je napisal za mohorski Koledar ono čudovito lepo zgodbo o Jožku Trobi „Ne cvili več“ (1926), prav tako posrečeni povestici „Lučka“ (1927), „Krivčki pa rožmarin“ (1929) in nepozabno amerikanko „Majk pajk“ (1930). Po pisateljevi smrti je „Slovenec“ v februarju prinašal njegovo prireditev Seumejeve zanimive „Poti skozi Slovenijo l. 1802.“ Morda pa je še kaj lepega ostalo v zapuščini. — Znano je, da je pisatelj Vadnjal zelo zelo pazil na čistost in pristnost jezika in da je težko težko dal kaj iz rok, preden ni bil prepričan, da je dobro. Radi te njegove akribije ni število njegovih priobčenih del veliko; napisal je „non multa sed multum“, kar je vredno, da mu v „Zbranem delu“ ostane trajen spomenik!

† Senator dr. Valentin Rožič. Ne morem si misliti, da ga ne bom srečal več, da se že od daleč s široko gesto ne odkrije in se mi ne približa več z dobrodušnim smehljajem, da mi ne stisne več roke in ne bom slišal več njegove prijazne prijateljske besede in njegovega modrovanja.

Dr. Tine Rožič je 7. februarja umrl. Ko sem ga kropil in ga gledal tako tihega in mirnega, mi je bilo, ko da nas je povlekel in da samo spi. Pa kakor se je vse življenje rad šalil in užival, če je koga šegavo potegnil, s smrtjo nas je bridko presenetil: umrl je mož dela, umrl je idealist.

Rodil se je dr. Rožič dne 2. septembra 1878 v Viševku pri Sv. Trojici pri Moravčah, odkoder je odšel že krepek fant v ljubljanske šole, maturiral 1901, nakar je poskusil dve leti z bogoslovjem, potem pa študiral na graški univerzi slavistiko in zgodovino, promoviral 1908, bil nato tajnik SLS, nakar se je vpisal na juridično fakulteto, a je juridične studije prekinil, ker je postal 1910 blagajnik Mohorjeve družbe v Celovcu. V tem položaju je ves zaživel za koroške Slovence, a sredi dela tudi njemu ni prizanesla svetovna vojna, ki ga je iztrgala za dve leti kulturnemu dejstvovanju. Po zlomu se je poln upanja in navdušenja, da je prišla ura odrešitve tudi koroškim Slovencem, vrnil v Celovec, kjer pa so ga v začetku maja 1919 Nemci zgrabili in internirali. Iz internacije je prišel v Ljubljano, postal profesor in učil najprej na Poljanah, potem pa na srednji tehniški šoli do upokojitve, ko je pri zadnjih volitvah kandidiral in bil potem imenovan za senatorja.

V svojih dijaških letih se je dr. Rožič živahno udeleževal že kot gimnazijec v vr-

stah slov. kat. dijaštva s prosvetnim delom med narodom, zlasti pa kot akademik, o čemer pričajo anali slov. kat. akad. društva „Zarje“, ki je imelo baš ona leta najagilnejše člane. Živeč na Koroškem, je bil v prvih vrstah ljudskoprosvetnih delavcev in kot govornik splošno priljubljen. Koroška zemlja nam je prav za prav dala Rožiča — manjšinskega delavca, ki je v tem pravcu pozneje delal, saj je bil predsednik „Slovenske straže“ in zadnje čase ljubljanskega „Branibora“. Poleg raznih spisov v mohorskih Koledarjih in v celovškem „Miru“ je posebej izdal „Spomin na Gosposvetsko polje“ 1914, potem „Jugoslavija in njene meje. I. del: Koroška“, dalje „Slovenski Korotan“ 1918, „Plebiscit u koroškoj Sloveniji“, potem je mnogo pisal v „Slovenca“ in nekatere druge liste, leta 1925 pa je zbral in uredil „Boj za Koroško“, spominsko knjižico (str. 166) ob 5-letnici koroškega plebiscita, v kateri je poleg uvodne besede priobčil sledeče članke: „France Grafenauer, 65 letnik“, „Manjšinski institut na dunajski univerzi“, „Boj za Koroško“, „Der Anschluss“, „Nemško šolstvo v kraljevini SHS“, „Plebiscit“ (statistika) in „Slovenska literatura o koroškem vprašanju“. Našim bratom za Karavankami je bil posvečen tudi njegov veliki govor lansko leto v senatu, ki je izšel v posebni knjigi. Dr. Rožič je bil tudi sotrudnik „Mentorja“, v katerem je priobčil „Nekaj misli ki izberi praktičnih poklicev in Tehniška srednja šola v Ljubljani“ — 15. letnik 1927/28, v jubilejnem zborniku katoliškega društva rokodelskih pomočnikov ob petinsedemdesetletnici je pa 1930 podal „Pregled strokovne obrtne izobrazbe v Jugoslaviji“. To bi bili pomembnejši spisi dr. Valentina Rožiča, med katerimi so koroški taki, da ne bo mogel nihče mimo njih, kdor se bavi z našim manjšinskim vprašanjem.

Ko bo zapel gosposvetski zvon našim bratom pesem svobode, katero bi bil dr. Rožič tako rad slišal, bo njegovo ime znova oživel in kakor bi se spovračal bo živel v hvaležnih srcih koroških Slovencev in vseh, ki so ga poznali. — Lč.

† Ksaver Šandor Đalski. Na svojem starinskem gradu Gredice v Hrvatskem Zagorju je umrl 6. febr. t. l. eden največjih pisateljev Jugoslavije, hrvaški romanopisec in novelist Ks. Šandor Đalski (s pravim imenom Ljubo Babić). Rodil se je l. 1854. na imenovanem gradu v stari plemiški hiši s tradicijami iz časov ilirskega gibanja. Po poklicu je bil pravnik. Po kratkem službovanju v državni upravi se je umaknil domov, na očetov grad Gredice, kjer je ostal do smrti. Od l. 1906. je bil poslanec v hrvaškem saboru, l. 1917. je postal vel. župan zagrebske županije, od l. 1919. do 1920. pa je bil član začasnega Nar. predstavništva v Beogradu. V hrvaškem slovstvu pomeni Đalski naj-

večjega predstavnika hrv. realizma. Spada tedaj med pisce, ki so slikali v svojih pripovednih spisih resnično, realno, življenje, ali vsaj življenje brez pretiranega oklepševanja. Poleg Dalskega predstavljajo hrvatski realizem: Evgenij Kumičić, Ante Kovačić, Josip Kozarac, Vjenceslav Novak in Janko Leskovar. Posamezni realisti so opisovali svojo domačo deželo — oziroma so vzeli domačo zemljo kot pozorišče svojim povestim — tako Kumičić Istro, Kovačić Karlovac in slovensko-hrvatsko mejo, Kozarac Slavonijo, Novak Primorje, Leskovar in Dalski pa Zagorje. Dalski je tako na globoko in široko opisal in orisal zagorsko pokrajino z vsemi njenimi ljudskimi tipi, da so ga nazvali „Homera Zlagorja“. V svojih spisih je orisal kmeta in plemiča, prvega v njegovem delu in življenju, drugega z vsemi njegovimi vrčinami in napakami, njegovimi plemiškimi navadami, tradicijami in njegovim propadanjem. Dalski se je učil pri ruskem pisatelju Turgenjevu. In res, vsa prelepa poezija prirode in podeželja, kakor jo je opisal Turgenjev, je našla dobrega posnematca v Dalskem.

S pisateljskim delom je začel že kot dijak, v javnosti pa se je pojavil l. 1884. v listu Vijenac z novelo Ilustrissimus Batorich. Z novelo si je takoj dobil sloves odličnega pripovednika. V osemdesetih in devetdesetih letih je izdal posamezne knjige, ki so obsegale novele ali romane. To so novele Pod starim krovovima, Tri povijesti bez naslova, Bijedne priče, Iz varmedijskih dana, Diljem doma i. dr. Med romani so najvažnejši: U noći, Đurđica Agićeva, Janko Borislavić, Na rodenoj grudi, Osvit, Radmilović in Za materinsku riječ. Zadnji roman obravnava — kakor tudi Osvit — zgodovinsko snov ilirskega gibanja med Hrvati. Poleg življenja in preteklosti zagorske domovine je zanimalo Dalskega tudi socialno življenje (Bijedne priče) ter sodobno politično življenje, ko je paševal v Zagrebu ban Khuen, sovražnik Hrvatov (Roman: U noći). Tudi filozofske ideje je položil v osnovo svojim delom, tako v spisih Janko Borislavić, Radmilović, Zašto?, Mors itd.

Dalski je pisec, ki je znan tudi slovenskemu dijaku naših časov, ker se uči srbsko-hrvatskega slovstva v šoli. Razen tega je pa bil Dalski poleg Šenoe glavni pisatelj, ki ga je čitala starejša generacija našega razumnštva in se ob njem učila srbohrvatskega jezika. Iz tega zanimanja izhaja tudi cela vrsta prevodov novel in romanov Dalskega v slovenščini. Te prevode je objavljala največ Gabrščekova „Slovenska knjižnica“ v Gorici, dalje družinski list Domači prijatelj, ki je izhajal v Pragi, poleg tega pa tudi dnevnik „Edinost“ v Trstu. Prevedli so mnogo. Navesti pa hočem samo nekatere novele, ozi-

roma romane. To so: Jurkica Agićeva, Osvit, Iz sela, Naja, Na rojstni zemlji, Ilirska romanca, Zakaj?, Marica, Povest na grobu itd. Dr. M. Gorjanec.

Najbogatejše ljudstvo. To pa so gotovo Amerikanci! Hm, toda v Ameriki je poleg sila bogatih ljudi ne malo milijonov popolnih nemaničev; kdor ne verjame, naj si le gre ogledat strašna predmestja v Njujorku ali v Čikagi! Toda na svetu je narodič samih milijonarjev, tako bogat, da ima vsaka družina okoli dva milijona dinarjev dohodkov na leto. To težko ljudstvo so Asagi, indijansko pleme v Severni Ameriki, ki živijo v veliki dolini v severni Oklahomi. Ti rdečkožci so zadeli terno, ko so v njihovi dolini odkrili močne petrolejske vrelce. Velike družbe za kameno olje so jim odkupile pravico, da izrabljajo te dragocene studence, in jim za to plačujejo letno okoli 10 milijonov dolarjev najemnine. Ker šteje rod Asagi 406 družin z 2100 dušami, pride na vsako družino okoli 25.000 dolarjev. Preračunaj v dinarje!

P O M E N K I

G. A. „Iz teme k luči“ bi bila dobra pesem, če bi obvladali formo. Pa boste morda rekli, da moderna pesem ne pozna več zastarelih oblik, da berete pesmi, v katerih ni ne ritma ne rim, ki sekajo verze, kakor pač pride, in torej tudi Vi lahko tako pišete. Ne rečem, morda boste tudi Vi kdaj v tem žanru „peli“ in Vas bodo priznali in ugotavljali ob Vaših „verzih“, da utirate novo pot, a mora še dokaj Savinje skozi Celje, da boste razumeli skrivnost notranjega ritma, skrivnost doživljanja, ki pa le ne izključuje starih manir, v katerih bo še vedno živela tudi nova pesem. V „Jesenskem dnevu“ ste se tega nekoliko zavedeli in je zato tudi boljše. Gotovo se boste še oglasili in tudi uspeli. Z zankami se seveda tudi lahko oglasite, a morajo biti boljše kot so te, ki ste mi jih poslali.

Vasja. Vse tri metrično šibke, dikičja vsakdanja, vsebinsko pa razen prve — sentimentalna plehkost! Ali res niste še nič takega brali, da bi vedeli, kaj nam je danes pesem?

France Dolenski. Vaš „Zanikernež“, ki spada gotovo med prve poizkuse in je nemara nastal ob Čitanki II (Rana ura — zlata ura), je tako zadet, da ga prihodnji pričočim. Morda bo še čas, da bo marsikomu vzbudil vest!...

Z. Z. Vaši prevodi La Fontain-ovih basni so kar dobri in bi jih seve priobčeval, če bi že ne imeli Hribarjevih. Morda pa bom o priliki kljub temu spravil katerega v list. Z „Malenkostmi“ ste pokazali, da imate prav lep pripovedniški talent. Opazovati znate

in podajate svoje junakinje tako živo, da je kaj. Za naš list te Vaše Malenkosti pa le niso. Če mi pošljete kaj krajšega, kar bi bilo tako dobro pisano, pa rad priobčim.

Mariborčan. Motiv Vaše „Matere s ceste“ je tako lep, da mi je res žal, ker ga niste obdelali, kakor zasluži. Menda je kar eksabrupto vržen na papir, ker sicer si ne morem razlagati zanikarne dikcije in neshetih slovničnih zablod. Kaj, če bi se lotili te slike še enkrat in z vso resnostjo?

Tomo Kraški. Nekaj svojih prvih pesmi ste poslali in bi radi slišali sodbo. Metrično Vam tečejo in so tudi sicer oblikovno dokaj dobre, samo jezik in vsa dikcija je še preveč vsakdanja. Tudi ob takih motivih, kot jih opevate, bi moralo biti nekoliko več pesniškega poleta. Kar ni še, s časoma pride!

V. Gričar. Vaša „Prva molitev“, je vsebinsko prav lepa, a pesniško šibka, čeprav ima dobre rime in se gladko bere. Jezik, jezik!

Kondor. Bi bilo, če bi ne bilo tako razvlečeno. V strnjenosti je ono, kar zgrabi! Upoštevajte to in se še oglasite!

T. Ravninski. V Vaši „Komediji“, črtici iz dijaškega življenja, ni nič takega, kar bi bilo vredno peresa. Sodeč po tem prispevku, niste še preko prvih vaj. Pesem je boljša, a za list tudi še ni zrela.

K. J. Pišete dobro, a umeli boste, da črtice „Pred konferenco“ ne kaže priobčiti. Vzbu-dila bi preveč prahu!

Stanislav M. Zdi se mi, da preveč vihravo pišete. Če bi bilo manj, bi bilo boljše. V prozi ni nikakega napredka, pač pa sem iz-med pesmi izbral eno.

Vinko Kristan. „Zgodbo o nožiču“ pora-bim, „Studenta Ivana“ pa bi morali globlje zajeti, ker je v sedanjih obliki le površna skica.

L. K. „Srečanje“ je sentimentalna stvarca, ki ste jo skušali napisati z zanosnim lirizmom, a se Vam ni posrečilo. Še nezrelo.

V. Uta. Ali se Vam ne zdi, da so „Pla-ninski pogledi“ le preveč suhoparno podani. Ob njih mi je bilo, kakor bi bral kako srednje dobro domačo nalogo. Čudno, da Vas niso planine tako prevzele, da bi bilo to čutiti tudi v Vaših spominih!

D. „Živela je žena“ je tako intimna po svoji vsebini, da ne sodi v list. Glede oblike pa Vam moram povedati, da ste zapeli že mnogo boljnih.

Trudopolk. Ako mi bo le dopuščal pro-sstor, bom skušal Vaše vtise s potovanja že letos priobčiti. So res lepo napisani. Ona o dnevniku je tudi dokaz, da ste pripovednik. Soneti in drugi dve tudi niso kar tako, dasi je v njih še nekaj trdot. Upam, da ta Vaša pošiljka ne ostane prva in zadnja!

REŠITEV ZANK IN UGANK

1. Posetnica: Radiotehnik. 2. Posetnica: Minister zunanjih zadev. 3. Šaljivo vprašanje: Črke, ker znajo nesti bela jajca, bele pa črnih ne. 4. Pregovor v zlogovnici: Ljubo doma, kdor ga ima.

Rešili so: Jug Franjo, študenti pri Mariboru, Pleško Franc, tretješolec, Št. Vid nad Ljubljano, Uta V., dijak Ljubljana, in E. Cesar, dijakinja 3. B razreda meščanske šole v Celju.

Naročnikom!

Še tri številke v dveh zvezkih — in Mentor zaključi svoj XXII. letnik! Kaj je Vaša dolžnost? Da čimprej poravnate naročnino! Mnogo, mnogo jih je še, ki jo dolgujejo. Ne odlašajte, ne povzročajte upravi nepotrebnih stroškov z opomini in nakažite takoj, ko dobite to številko, naročnino! Če bi bil med naročniki kak mecen, ki bi hotel še posebej podpreti naš edini dijaški list, bi bili še prav posebno veseli! S prvim, ki se bo tako oglašil, začnemo priobčevati prispevke za »Mentorjev tiskovni sklad«, kot ga imajo že nekateri listi. Na delo za edini in najstarejši dijaški list!

NOVA ZALOŽBA

V LJUBLJANI

KONGRESNI TRG 19.

Šolske potrebščine

za vse šole, učila, zvezki, barve, risalno in teh. orodje, nalična peresa

Knjige:

šolske, leposlovne in znanstvene. Tuja, zlasti mladinska literatura v vseh jezikih. — Cankarjevi in Finžgarjevi zbrani spisi.

PO ZELO NIZKI
CENI

odlični prevodi iz klasične literature: Sophokles-Sovre: Kralj Oidipus, Euripides-Sovre: Bratski spor, Shakespeare-Zupančič: Julij Cezar, Beneški trgovec. — V naši založbi je izšla dr. Jak. Kelemina: Literarna veda.

Pred nakupom

domačih ali inozemskih knjig, revij, muzikalij itd. obrnite se na

Jugoslovansko knjigarno

P. Z. Z. O. Z.

Ljubljana

Pred škofijo

Ima stalno bogat sortiment slovenskih in tujejezičnih leposlovnih ter znanstvenih knjig ● zbirko žepnih slovarjev in učbenikov ● šolske knjige ● **Naročniki** knjižnih zbirk (leposlovne — ljudske knjižnice ● zbirke domačih pisateljev in Kosmosa) uživajo pri nakupu knjig domače zaloge ● **25% popust** (izvzemši šolskih)

Zahtevajte brezplačno cenike lastne založbe in knjižnih zbirk

DOM. ČEBIN

PREMOG - DRVA - KOKS

TELEFON
25 - 56

LJUBLJANA
VOLFOVA ULICA 1

